

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

ΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ & ΝΟΜΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

A. - Φαντάσου, λοιπόν, κατά μήκος αυτού του μικρού τοίχου ανθρώπους να μεταφέρουν κάθε είδους αντικείμενα, που ξεπερνούν το ύψος του μικρού τοίχου, και ανδριάντες και άλλα ομοιώματα, κατασκευασμένα κι από πέτρα κι από ξύλο και από κάθε είδους υλικά· όπως είναι φυσικό, (φαντάσου) άλλοι από αυτούς που περνούν φορτωμένοι να μιλούν και άλλοι να σιωπούν.

- Αλλόκοτη εικόνα περιγράφεις, είπε, και αλλόκοτους δεσμώτες.
- Όμοιους με μας, είπα εγώ.
- Τι λοιπόν; Αυτό δεν είναι φυσικό, είπα εγώ, και δεν απορρέει αναγκαστικά από τα προηγούμενα, ότι δηλαδή ούτε οι απαιδευτοί και όσοι δεν έχουν γνωρίσει την αλήθεια θα μπορούσαν ποτέ να κυβερνήσουν ικανοποιητικά μια πόλη, ούτε αυτοί που αφήνονται να ασχολούνται ως το τέλος της ζωής τους με την παιδεία, οι πρώτοι, γιατί δεν έχουν ένα συγκεκριμένο στόχο στη ζωή τους, τον οποίο κυνηγώντας πρέπει να κάνουν όλα ανεξαιρέτως όσα τυχόν πράττουν και στην ιδιωτική και στη δημόσια ζωή, και οι δεύτεροι, επειδή με τη θέλησή τους δεν θα αναμειχθούν στην πρακτική ζωή, γιατί νομίζουν ότι έχουν εγκατασταθεί στα νησιά των μακαριών, ενώ είναι ακόμα ζωντανοί;

B1. **ἀναπεπταμένην πρὸς τὸ φῶς τὴν εἴσοδον:** Ο Σωκράτης αρχίζει να περιγράφει το σπήλαιο. Η πρώτη πληροφορία που δίνεται είναι ότι το σπήλαιο αυτό βρίσκεται βαθιά στη γη και η είσοδος του, που είναι ανοιγμένη προς το φως σε όλο το μήκος είναι σε μεγάλη απόσταση από το βάθος του σπηλαίου που βρίσκονται οι άνθρωποι. Έτσι, το φως του ήλιου δεν μπορεί να εισδύσει στο εσωτερικό του.

τὸ σπήλαιον: συμβολίζει τον κόσμο των αισθητών πραγμάτων, τον κόσμο στον οποίο ζούμε με τα αντικείμενα τα οποία αντιλαμβανόμαστε μέσω των αισθήσεων μας. Επίσης μπορούμε να πούμε ότι το σπήλαιο συμβολίζει την

κοινωνία της πόλης. Είναι η αισθητή πραγματικότητα, η πολιτική κοινωνία, στην οποία δεν κυβερνούν οι πεπαιδευμένοι, οι φιλόσοφοι.

ἐκ παίδων ὄντας ἐν δεσμοῖς: Ο Σωκράτης προχωρά στην περιγραφή των ανθρώπων που βρίσκονται μέσα στο σπήλαιο. Οι άνθρωποι αυτοί βρίσκονται εκεί από την παιδική τους ηλικία, από τη γέννηση τους και δεν έχουν βγει ποτέ να δουν τον έξω κόσμο. Και όχι μόνο αυτό, αλλά είναι και δεμένα τα χέρια και τα πόδια και τα κεφάλια τους, έτσι ώστε να μην μπορούν να κινηθούν.

ἀνδριάντας: πρόκειται για εικόνες φυσικών αντικειμένων που προέρχονται από το ανώτερο ὄρατόν. Ότι υπάρχει στη σπηλιά (με την εξαίρεση των φερόντων και των ίδιων των δεσμοτών), είτε είναι σκευή είτε σκιές, θα πρέπει να θεωρηθούν ως λιγότερο φωτεινά και αληθή από τα ορατά που βρίσκονται εκτός σπηλιάς. Ο λόγος είναι ότι δεν αντλούν το φως και την αλήθεια τους από τον ήλιο αλλά από το φως του πυρός.

ἐν μακάρων νήσοις: Σύμφωνα με τις λαϊκές δοξασίες τα νησιά των μακαριών βρίσκονταν πέρα από τις στήλες του Ηρακλή, στη Δύση (πέρα από το σημερινό Γιβραλτάρ), στο ρεύμα του Ωκεανού. Εκεί κατοικούσαν μετά τον θάνατό τους οι ήρωες, οι άνθρωποι της πρώτης γενιάς του ανθρώπινου γένους (της χρυσής εποχής) και οι ευσεβείς, μέσα σε απόλυτη ευτυχία και γαλήνη. Τα νησιά αυτά προσομοιάζουν στον Παράδεισο της χριστιανικής θρησκείας. Οι πεπαιδευμένοι, όμως, πιστεύουν ότι κατοικούν εκεί, ενώ είναι ακόμα ζωντανοί.

B2. Ο Σωκράτης διακρίνει δύο κατηγορίες ανθρώπων, ακατάλληλων να αναλάβουν τη διακυβέρνηση της πολιτείας, τους απαίδευτους και τους πεπαιδευμένους. Ειδικότερα:

α. Οι απαίδευτοι («ἀπαιδευτούς»), οι τυχαίοι και αφιλοσόφητοι πολιτικοί δεν μπορούν να κυβερνήσουν σωστά μια πολιτεία, διότι τους λείπει η παιδεία («ἀληθείας ἀπειρούς»), δεν έχουν γνώσεις ούτε έχουν κατακτήσει την αρετή, μέσα απαραίτητα για να φτάσουν στη θέαση του αγαθού. Επιπλέον, δεν έχουν έναν συγκεκριμένο στόχο στη ζωή τους, έναν ανώτερο στόχο, που να κατευθύνει όλες τους τις ενέργειες («τούς μὲν ὅτι ... καὶ δημοσίᾳ») παρά μόνο το προσωπικό τους συμφέρον. Αντιθέτως ο εἶς σκοπὸς που έχουν οι φύλακες της πολιτείας είναι να υπηρετήσουν πιστά και ανιδιοτελώς την πόλη ὅλη. (η απόλυτη αφοσίωση στην υπηρετήση της πολιτείας ήταν χαρακτηριστικό που ὀφείλαν να διαθέτουν οι φιλόσοφοι-ἄρχοντες στο πλαίσιο της ιδανικής πολιτείας, που περιγράφει ο Πλάτωνας στην Πολιτεία, αφού δεν είχαν οικογένεια ούτε περιουσία, για να είναι ανεπηρέαστοι και πλήρως αφοσιωμένοι στο κοπιώδες λειτούργημά τους). Αντίθετα, οι στόχοι και τα κίνητρα των απαίδευτων είναι ταπεινά: παρασύρονται από υλικά αγαθά και αξιώματα, προσπαθούν να εξυπηρετήσουν τα προσωπικά τους συμφέροντα και έχουν τάσεις αυτοπροβολής. Είναι ιδιοτελείς, αλαζόνες και ασυνεπείς απέναντι στις ευθύνες άσκησης της εξουσίας, ανάξιοι και ανίκανοι να διαχειριστούν τις υποθέσεις της πόλης για το κοινό καλό, ώστε να διασφαλίσουν την ευημερία ὅλων.

Στην κατηγορία αυτή εντάσσει ο Πλάτωνας και τους πολιτικούς ηγέτες της εποχής του, χωρίς να κάνει εξαίρεση ούτε για τον Περικλή και τον Θεμιστοκλή. Κατά τη γνώμη του, είναι κι αυτοί υπεύθυνοι για την καταστροφή της Αθήνας, γιατί φρόντισαν περισσότερο για την υλική (οικονομική-

στρατιωτική) ανάπτυξη της πόλης και λιγότερο για τη δικαιοσύνη και την πνευματική ζωή των πολιτών.

β. Οι πεπαιδευμένοι («τοὺς ἐν παιδείᾳ ἐωμένους διατρίβειν διὰ τέλους»). Αυτοί δεν κρίνονται ικανοί να διοικήσουν σωστά μια πολιτεία, όχι γιατί δεν διαθέτουν τα τυπικά προσόντα – άλλωστε γνωρίζουν την αλήθεια, έχουν κατακτήσει την αρετή και έχουν φτάσει στη θέαση του αγαθού – αλλά γιατί προτιμούν να ζουν αφοσιωμένοι στις πνευματικές τους ενασχολήσεις και να απέχουν από τα προβλήματα της καθημερινής ζωής και την ενεργό πολιτική. Η πολιτική δραστηριότητα, η ενασχόληση με τα κοινά και η διαχείριση των προβλημάτων της πόλης δεν τους αφορά. Επίσης δείχνουν αδιαφορία για την εξουσία, τις τιμές, τον σεβασμό και την αγάπη των συμπολιτών τους. Η επιθυμία τους να συνεχίσουν να ζουν στον δικό τους κόσμο των πνευματικών ενασχολήσεων παρουσιάζεται στο κείμενο με την παρομοίωση των νησιών των μακαριών: οι πεπαιδευμένοι-φιλόσοφοι πιστεύουν ότι ζουν στα νησιά των μακαριών, ενώ είναι ακόμα ζωντανοί («τοὺς δὲ ... ἀπωκίσθαι»). Η πεποίθησή τους αυτή υποδηλώνει και την πιθανή αλαζονεία τους. Από την άλλη, η απροθυμία τους να συμμετέχουν στην ενεργό πολιτική ζωή εκφράζεται με μια διπλή άρνηση: «μὴ ἐθέλειν ... μηδὲ μετέχειν».

Συνεπώς, θεωρεί ότι δεν είναι ικανοί για την διακυβέρνηση της πολιτείας

α) μήτε τοὺς ἀπαιδευτοὺς καὶ ἀληθείας ἀπείρους ἰκανῶς ἂν ποτε πόλιν ἐπιτροπεῦσαι, β) μήτε τοὺς ἐν παιδείᾳ ἐωμένους διατρίβειν διὰ τέλους, επειδή α) τοὺς μὲν ὅτι σκοπὸν ἐν τῷ βίῳ οὐκ ἔχουσιν ἕνα, οὐ στοχαζομένους δεῖ ἅπαντα πράττειν ἃ ἂν πράττωσιν ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ, β) τοὺς δὲ ὅτι ἐκόντες εἶναι οὐ πράξουσιν, ἡγούμενοι ἐν μακάρων νήσοις ζῶντες ἔτι ἀπωκίσθαι;

B3. Θέμα του διαλόγου είναι η φύση της δικαιοσύνης και της αδικίας και κατ' επέκταση αν και κατά πόσο ο δίκαιος ή ο άδικος είναι ευτυχέστερος και σε αυτήν και στην άλλη ζωή. Όμως, για να διερευνηθεί αυτό το περίπλοκο πρόβλημα, ο Σωκράτης προτείνει να το εξετάσουν στο ευρύτερο πλαίσιο μιας πόλης - κράτους. Αρχίζει λοιπόν ένα πείραμα, μια θεωρητική κατασκευή εξαρχής μιας πόλης, που συγκροτείται σιγά-σιγά για να φτάσει από το πρωτόγονο στάδιο στην πλήρη ανάπτυξη της. Πώς λειτουργεί λοιπόν η δικαιοσύνη μέσα σ' αυτόν τον ζωντανό οργανισμό, μέσα σε αυτή τη μεγάλη συλλογική ψυχή; Σε αυτό το ερώτημα προσπαθεί να απαντήσει ο Σωκράτης. Μια διευκρίνιση είναι αναγκαία: με τον όρο πόλις δηλώνεται η πόλη - κράτος, που αναπτύχθηκε ήδη από την αρχαϊκή εποχή στον ελληνικό χώρο. Με τον όρο πολιτεία δηλώνεται το πολίτευμα, οι βασικές δηλαδή αρχές που υπόκεινται στη νομοθεσία και στους θεσμούς της πόλης.

B4. Γήινος - καταγείω

οπτασία - ἰδὲ / ὄρᾱν / Ὀρῶ / Ὅρα

λόγιος - λέγεις / προειρημένων

μόνωση - μένειν

ποίηση - θαυματοποιοῖς

σχέση - ἐχούση / ἔχουσιν / ὑπερέχοντα

άξονας - περιάγειν

δείγμα - δεικνύασιν

εργασία - ειργασμένα
φορά – φέροντας / παραφερόντων

Γ1. Αλλά αυτό είναι που θαυμάζω σ' εκείνον περισσότερο, ότι προετοίμασε στρατό ο οποίος σε τίποτα δεν ήταν κατώτερος από τον στρατό των εχθρών και τον εξόπλισε με τέτοιο τρόπο, ώστε να φαίνεται ολόκληρος χάλκινος και πορφυρός. Φρόντισε όμως με ποιο τρόπο οι στρατιώτες θα έχουν κουράγιο να αντέχουν τις κακουχίες. Γέμισε και τις ψυχές τους με θάρρος, ότι είναι ικανοί να πολεμήσουν με όποιους χρειαστεί. Καλλιέργησε επίσης την άμιλλα μεταξύ τους, ποιος θα φανεί ο πιο ανδρείος. Και βέβαια τους γέμισε όλους με ελπίδα ότι θα αποκτήσουν πολλά αγαθά, αν φανούν γενναίοι άνδρες, επειδή πίστευε ότι με τέτοια λόγια οι άνδρες πολεμούν τους εχθρούς με πάρα πολλή προθυμία. Και πράγματι δεν διαψεύστηκε.

Γ2. τὰδ': τοῖσδε
πλήθος: πλήθει
παρεσκευάσατο: παρασκευάσαιο
οἱ στρατιῶται: τοῦ στρατιώτου
εἶεν: ἦν
οὔστινας: οἴτινες
ἐνέβαλε: ἐμβάλλει
ἄριστοι: ἀγαθόν
γίγνοιτο: γιγνέσθων, γιγνέσθωσαν
ἐψεύσθη: ἐψεύσθαι

Γ3. τὰδ' : ἄμεσο αντικείμενο στο ρήμα ἄγαμαι
ὑποφέρειν : αντικείμενο στο ρήμα δυνήσονται, τελικό απαρέμφατο
αὐτῶν : γενική κτητική στο τὰς ψυχὰς
ἱκανοί : κατηγορούμενο μέσω του συνδετικού ρήματος εἶεν στο εννοούμενο υποκείμενο οὔτοι
ἀγαθοί : επιθετικός προσδιορισμός στο ἄνδρες
τοῖς πολεμίοις: αντικείμενο στο απαρέμφατο μάχεσθαι
μάχεσθαι: αντικείμενο της μετοχής νομίζων, ειδικό απαρέμφατο

Γ4. «ὅπως οἱ στρατιῶται τοὺς πόνους δυνήσονται ὑποφέρειν»: Δευτερεύουσα ονοματική πλάγια ερωτηματική πρόταση, μερικής άγνοιας. Εισάγεται με το αναφορικό επίρρημα ὅπως, εκφέρεται με ευκτική του πλαγίου λόγου (δυνήσονται), επειδή εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου (ἐπεμελήθη) και λειτουργεί ως αντικείμενο του ρήματος ἐπεμελήθη της κύριας πρότασης.

Επιμέλεια Καθηγητῶν Φροντιστηρίων Βακάλη